

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

clara.cederberg@regeringskansliet.se

Dnr: Ju2024/00120

Remissyttrande över SOU 2024:4 Inskränkningar i upphovsrätten

Rättighetsalliansen företräder flera olika typer av rättighetshavare som utsätts för piratkopiering och varumärkesintrång. Piratkopieringen ökar i Sverige och beräknas 2024 tränga undan ungefär 89 miljarder kronor i bidrag till svensk BNP. Det minskar också skatteintäkterna med 24 miljarder kronor och orsakar 77 600 förlorade arbetstillfällen, enligt rapporten Intellectual Property, Jobs & Prosperity in the Nordic Region av Dr Nima Sanandaji.¹ Merparten av dessa intrång begås på eller med hjälp av internet.

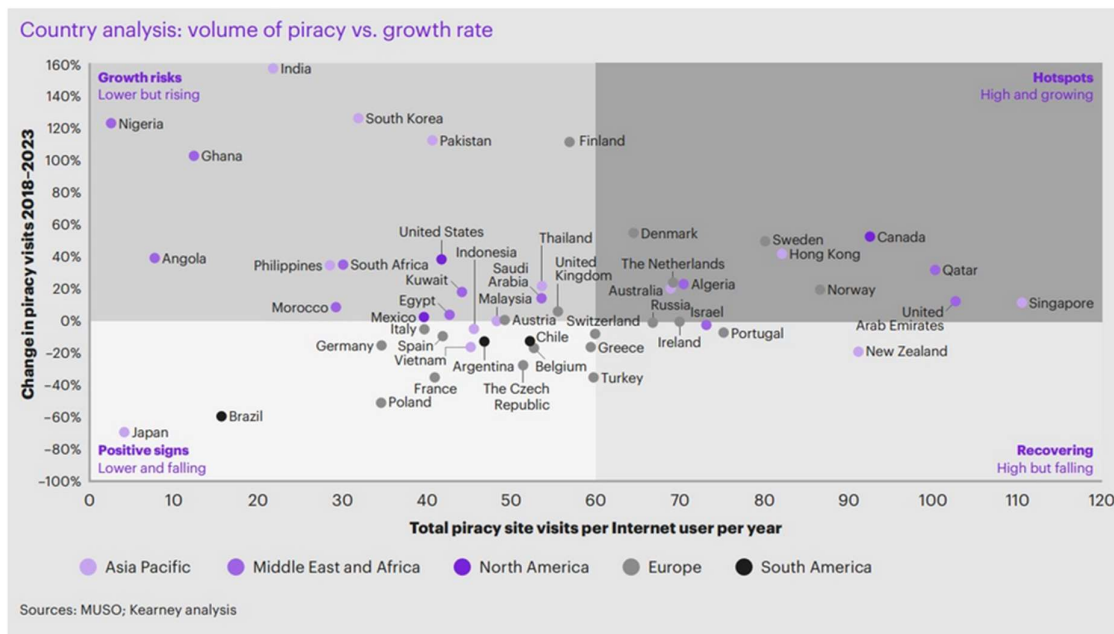
Sverige är extremt drabbat av otillåten spridning av upphovsskyddade verk och har ett av de största problemen med upphovsrättsintrång i Europa. Enligt en undersökning från Mediavision har användning av illegala nedladdnings och streamingtjänsterna med film och tv-serier ökat från 20 procent år 2022 till 28 procent år 2024 i åldersgruppen 14-74 år, enligt analysföretaget Mediavision. Det innebär att fler än var fjärde svensk tar del av film- och tv-serier på ett olagligt sätt. Särskilt utbrett är problemet i de yngre målgrupperna. Ur ett globalt perspektiv pekades Sverige i början på året ut som en så kallad "piracy hotspot", enligt undersökningsföretaget MUSO², vilket definieras som ett stort och även ökande antal olagliga tjänster.

---

¹ Rapporten finns tillgänglig här:

<https://rattighetsalliansen.se/77-600-jobb-trangs-undan-av-piratkopiering/>

² <https://www.muso.com/magazine/kearney-report-blog>

Trestegsregeln

Rättighetsalliansen tillstyrker att trestegsregeln kodifieras i upphovsrättslagen. Mot bakgrund av den negativa särställning av intrång i upphovsrättsliga verk som Sverige har och haft över tid, så är trestegsregeln mycket välkommen.

I tidigare remissvar, såsom *Synpunkter på Justitiedepartementets underlag rörande genomförandet av artikel 17 i EU:s nya upphovsrättsdirektiv*, i juni 2019 har vi bland annat anfört att:

”Trestegstestet, som följer av Bernkonventionen, TRIPS och WIPOs internetkonventioner, som ingår i de flesta medlemsländers lagstiftning, spelar en fundamental roll. Detta viktiga test, som guidar de nationella domstolarna och som ofta används av EU domstolen stipulerar att (1) undantagen och inskränkningarna endast får tillämpas i vissa särskilda fall (2) som inte strider mot det normala utnyttjandet av verket och (3) inte oskäligt inkräktar på rättighetshavarens legitima intressen. Detta test är inte infört i svensk lagstiftning, men måste tydliggöras.

Utgångspunkten för en laglig licensiering måste vara att förlagan för tillgängliggörandet är lovlig. I normalfallet är kommersiella filmer och tv-serier

försedda med kopieringsskydd för att förhindra olovlig spridning. Om detta kopieringsskydd bryts kan visserligen en kopia av verket framställas och tillgängliggöras men det är då fråga om en olovlig förlaga och denna kan inte ligga till grund för en licensiering. Bevisbördan för att förlagan för tillgängliggörandet är lovligen ligger på den som önskar genomföra licensieringen, det vill säga delningstjänsten. Regeringen har själv argumenterat kring vikten av lovligen förlaga i DS 2003:35 gällande privatkopiering. Även EU-domstolens Filmspeler-mål ger stöd för denna utgångspunkt (se till exempel punkt 66).”

Om kodifiering av trestegsregeln hade gjorts tidigare är det möjligt att den hade kunnat räta ut de frågetecken som fanns kring illegal streaming i Sverige som sedan EU-domstolens avgörande i Filmspeler kom att göra. Det sker dock kontinuerligt tekniskiften och pirat-industrin är snabb på att nyttja dessa och på så viss utnyttja de oklarheter som dessa skiften kan föra med sig.

Vi ser idag en viss oklarhet när det gäller intrång i vissa live-sändningar, här kan ett införande av trestegsregeln vara av betydelse. Med andra ord kan kodifieringen av trestegsregeln framtidssäkra upphovsrättslagen även för nya typer av intrång.

För det fallet att trestegsregeln trots utredningens förslag inte kommer att kodifieras, är det önskvärt att den på ett tydligt sätt tas upp i kommande proposition så att användningen av den alljämt blir tydligare.

Tillfälliga exemplar 11 a§

Rättighetsalliansen tillstyrker de föreslagna ändringarna i 11 a § URL. Ändringen förtydligar rättsläget och EU domstolens rättspraxis.

Redan för 10 år sedan skrev Rättighetsalliansens Henrik Pontén artikeln ”Tillfälliga kopior – juridik i baklås”, NIR nr 5 2015, i vilken han lyfte att syftet med Infosocdirektivet var att harmonisera upphovsrätten

Konsekvensen av Sveriges implementering blev dock ett juridiskt moment 22 som möjliggjorde att streaming från illegala källor växte explosionsartat. Personerna bakom de illegala tjänsterna tjänade tiotals miljoner kronor och en hel legal bransch

håller på att slås ut. Det är inte så att lagstiftningen saknar betydelse, just gruppen som använder illegala streamingtjänster är känsliga för lagstiftning och över fyrtio procent anger att de skulle ändra sitt beteende om detta blev olagligt.

Idag ser vi att illegal IPTV växer parallellt med den illegala streamingen. Under 2022 angav 380 000 av de svenska hushållen att de betalade för illegal IPTV och i år har det ökat till 580 000 hushåll, enligt Mediavision. Det är en kriminell verksamhet som omsätter miljardbelopp och som skadar rättighetshavarna enormt. Vi ser att det kan finnas en viss osäkerhet kring rättsläget som kan medföra att fler skulle avstå om det klarnade.

Forskningsundantaget

Utredningens förslag avstyrks. Det finns möjlighet att lösa licens för de upphovsrättsliga verken, för det fall att en forskargrupp ska anses utgöra en allmänhet. Det är tydligt att det från akademien behöver klargöras i vilka fall gränserna för allmänheten går, men det är inte ett skäl att göra avsteg från ensamrätten.

Inskränkningar i förhållande till AI

Avslutningsvis finns det finns en stor oro bland rättighetshavare att upphovsrätten kommer att dra det kortaste strået och offras på teknikens AI-altare. Det är för lagstiftaren en svår och viktig avvägning som ska göras för att tillåta teknikutvecklingen och samtidigt se till att upphovsrätten fortsatt respekteras samt att de finns lämpliga sanktioner för de fall de inte gör det.

Mot den bakgrunden skulle även trestegsregeln fylla en viktig roll. Vi tillstyrker det som IFPI Sverige har angett om riskerna med AI och parodi och pastisch.

Stockholm den 3 juni 2024

Sara Lindbäck
Rättighetsalliansen